ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 28 ΜΑΡ. 1995

"Αχ μητέρα, είμαι ευτυχισμένη!"

"Μη σκοτώνεις τη μαμά" τη Σάρλοτ Κήτλυ στο θέατρο "Αμαλία" από την Πειραματική Σκηνή της "Τέχνης" σε σκηνοθεσία Πέτρου Ζηβανού.

Γράφει ο **ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΡΑΓΚΟΓΛΟΥ**

Είναι γνωστή και πολυσυζητημένη η άποψη πως, στις μέρες μας, δε γράφονται πια σημαντικά θεατρικά έργα. Πως το θεληνεκές των σύγχρονων συγγραφέων είναι εξαιρετικά μικρό. Πως γρήγορα η σημερινή δραματουργία θα περάσει στη λήθη. Και είναι εξαιρετικά παρήγορο το ότι έργα σαν το «Μη σκοτώνεις τη μαμά» της Σάρλοτ Κήτλυ, που παρουσιάζει η Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» σε σκηνοθεσία Πέτρου Ζηβανού, αποδεικνύουν ακριβώς το αντίθετο. Πως, δηλαδή, το σύγχρονο θεατρικό έργο και μια καινούρια φωνή μπορεί να προσφέρει στο χώρο του δράματος και να ενώσει τους δεσμούς με τη θεατρική παράδοση και να λειτουργήσει σε ένα ευρύτερο κοινό.

Το «Μη σκοτώνεις τη μαμά» της Σάρλοτ Κήτλυ θα μπορούσε να χαρακτηρισθεί σαν έργο γυναικείας ευαισθησίας. Εργο φεμινιστικό. Εργο που δείχνει, στη διάρκεια ενός αιώνα (στη προκειμένη περίπτωση, του εικοστού), τη σχέση μάνας-κόρης ή γιαγιάς-εγγονής. Αυτοί, όμως, οι χαρακτηρισμοί σίγουρα θα μείωναν την αξία του εγχειρήματος της Κήτλυ. Γιατί μπορεί στο έργο της να υπάρχουν μόνον τέσσερις ηρωίδες διαφορετικών γενεών, που συνδέονται με δεσμούς συγγένειας εξ αίματος, μπορεί να γίνονται νύξεις για τη θέση της γυναίκας στη κοινωνία από τη δεκαετία του 1920 ως τη δεκαετία του 1980, μπορεί να φαίνεται η αλλαγή της κοινωνίας αυτά τα χρόνια, αλλά όλα αυτά δεν αποτελούν την ουσία του έργου. Είναι απλώς, ένα πρώτο επίπεδό του. Στην πραγματικότητα, το «Μη σκοτώνεις τη μαμά» συνίσταται σε παιχνίδι ρεαλισμού, μνήμης και θεατρικής ποίησης πάνω στις ανθρώπινες σχέσεις. Οι θεατές παρακολουθούν διαχρονικά τη σχέση μάνας-κόρης μέσα σ' έναν εξελισσόμενο κόσμο. Παράλληλα, βλέπουμε τι κρατάει επιλεκτικά η μνήμη των ηρωίδων. Τέλος, οι σκηνές με τα κοριτσάκια υφαίνουν το σχόλιο της συγγραφέως στα δρώμενα, μια και τα μικρά παιδιά αποκαλύπτουν, όταν είναι μόνα τους, ερωτηματικά και επιθυμίες, που αποκρύπτουν στη σχέση τους με τη μητέρα, τουλάχιστον ως την ενηλικίωση ή και ως την ωριμότητα.

Η παράσταση της Πειραματικής Σκηνής όχι μόνο διατήρησε την ισορροπία ατών των στοιχείων, αλλά και ανέδειξε τη στενή σχέση που έχουν μέσα στο έργο. Ο Πέτρος Ζηβανός δούλεψε φράση-φράση τους ρόλους των τεσσάρων ηρωίδων. Ετσι, παρέκαμψε το σκόπελο της δημιουργίας θεατρικών τύπων και έπλασε οντότητες που αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Ταυτόχρονα, κοίταξε να αποφύγει τον τονισμό ή μάλλον παρατονισμό της γυναικείας περιθωριοποίησης ή καταπίεσης στο πέρασμα του αιώνα και, αντίθετα, να τονίσει την κυκλική πορεία των πραγμάτων. Οι κοπέλες νιώθουν πως έχουν κερδίζει το στοίχημα της ζωής, όταν είναι ερωτευμένες. Γίνονται υπερβολικές, φορτικές, ανυπόφορες, ίσως και απόμακρες, στις σχέσεις με την κόρη τους. Μεταμορφώνονται σε τρυφερές γιαγιάδες. Και τελικά, αποκαλύπτουν τα μυστικά της ζωής τους, όταν πια «το τρένο έχει περάσει». Οι καταστάσεις αλλάζουν, αλλά στο βάθος η συμπεριφορά είναι κοινή: Η γυναικεία σιωπή, η απόκρυψη, η ανοχή ενός συμβατικού –συχνά– γάμου, η ανάληψη του διπλού ρόλου της νοικοκυράς και της εργαζόμενης. Και σ' αυτό το σημείο ο Ζηβανός με ιδιαίτερη προσοχή επανέλαβε στάσεις, κινήσεις, βλέμματα σε όλες τις γενιές.

Ο Απόστολος Βέττας, που ανέλαβε να ντύσει τόσο το θεατρικό χώρο όσο και τις ηρωίδες, έπαιξε κι αυτός το παιχνίδι ρεαλισμού και ποίησης. Ακολούθησε ενδυματολογικά την εξέλιξη της μόδας στον αιώνα μας, αλλά τοποθέτησε το έργο σ' ένα χώρο καθαρά ονειρικό, όπου το παλιό πιάνο παντρεύεται με τους χαρταετούς και τα χάρτινα τριαντάφυλλα. Μ' αυτόν τον τρόπο οι ηθοποιοί είναι που ζωντανεύουν το χώρο, που δίνουν πνοή στα ψεύτικα αντικείμενα, που πείθουν πως το ψεύτικο, αν το δεις διαφορετικά, μπορεί να γίνει αληθινό.

Ο σκηνικός χώρος, όμως, ντύνεται τόσο με τους ήχους μιας ιδιαίτερα λειτουργικής μουσικής επένδυσης του Κώστα Βόμβολου, που μηδένισε χρονικά το πέρασμα από τη μια σκηνή στην άλλη, όσο και με τα χρώματα και τα παιχνίδια των φωτισμών του Στράτου Κουτράκη, που δημιούργησε τόσο το τρένο της ζωής που τρέχει με ιλιγγιώδη ταχύτητα όσο και την ξέχωρη ατμόσφαιρα κάθε σκηνής με μελετημένες σκιές και ανταύγειες. Βέβαια, το χειροκρότημα ανήκει πάντα στο σύνολο της παράστασης, που πάει να πει σε όλους τους συντελεστές της. Στο «Μη σκοτώνεις τη μαμά», πάντως, η υποκριτική δουλειά και των τεσσάρων ηθοποιών συνέβαλε με τον πιο αποφασιστικό τρόπο στην επιτυχία του εγχειρήματος. Η Λυδία Φωτοπούλου (Ντόρις), η Ελένη Δημοπούλου (Μάργκαρετ), η Εφη Σταμούλη (Τζάκι) και η Κυριακή Μητσακίδου (Ρόζι) ισορρόπησαν πάνω σ' ένα τεντωμένο σχοινί που απαιτούσε αλήθειαισθημάτων, συγκρατημένη συγκίνηση, ταχύτητα στις αλλαγές, προσεγμένη και μετρημένη εξέλιξη του ρόλου ανάλογα με το χρόνο και τις καταστάσεις. Η Φωτοπούλου ζωγράφισε την Ντόρις από την ανέμελη παιδούλα των πέντε χρόνων ως την στωική αλλά ακατάθλητη ογδονταπεντάχρονη, φωτίζοντας με μεγάλη ευαισθησία το ρομαντισμό της νιότης της, αλλά και τον ορθολογισμό της ωριμότητάς της. Η Δημοπούλου δημιούργησε μια Μάργκαρετ φαινομενικά υποταγμένη στις απαιτήσεις του συζύγου, αλλά ουσιαστικά δραστήρια και αγωνίστρια, για να ζήσουν οι άλλοι ευτυχισμένοι. Απέναντι σ' αυτήν την προσωποποίηση της θυσίας, η Εφη Σταμούλη έπλασε την πολυάσχολη και ανικανοποίητη Τζάκι της γενιάς του '60, συνδυάζοντας την έντονη αμφισβήτηση με το τραγικό αδιέξοδο. Η Ρόζι της Κυριακής Ματσουκίδου, τέλος, γεμάτη ταμπεραμέντο και ζωντάνια, παρ' όλες τις δραματικές καταστάσεις που βίωσε από τα οκτώ ως τα δεκαέξι της, είναι το παιδί που θέλει να κατακτήσει τον κόσμο με τους χαρταετούς του.

Και το πικρό σχόλιο της Κήτλυ, που υποφώσκει και στο έργο και στην παράσταση, είναι πως τα όνειρά μας θα μείνουν χάρτινα, αν συνεχίσουμε ν' αφήνουμε τα τρένα να περνούν.

▶ **Το έργο παίζεται σε τρεις τελευταίες παραστάσεις από Τετάρτη έως Παρασκευή στις 9 μ.μ. Θα παραχωρήσει στη συνέχεια τη σκηνή του θεάτρου «Αμαλία» στο φεστιβάλ «Θεατρική Ανοιξη» που ξεκινά τη Κυριακή 2 Απριλίου.**